

УДК 371.27

DOI: <https://doi.org/10.33216/2220-6310-2019-93-6-156-166>

ФОРМИ, МЕТОДИ ТА ПРИЙОМИ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ І МОЛОДІ В ОСВІТНЬО-КУЛЬТУРНИХ УСТАНОВАХ ВОЛИНСЬКОЇ ГУБЕРНІЇ ТА ВОЛИНСЬКОГО ВОЄВОДСТВА

О. Марчук

ORCID 0000-0002-2922-285X

У статті проаналізовано основні форми, методи та прийоми навчання, які використовували вчителі та активісти громадських товариств освітньо-культурних установ Волині XIX – першої половини XX ст. Пояснено, що в часи незалежності України постала потреба у реформуванні системи освіти. Зазначено, що на території Волині упродовж століть діяла розгалужена мережа різноманітних навчальних закладів, громадських та релігійних товариств, члени яких виробили педагогічний досвід щодо процесу навчання та виховання учнівської особистості. Пояснено, що проблеми освіти на Волині досліджено в наукових працях Н. Бовсунівської, С. Бричок, С. Коляденко, О. Кушпетюк. Автор зазначив, що мета статті – проаналізувати основні форми, методи і прийоми навчання і виховання дітей та молоді в освітньо-культурних установах Волинської губернії та Волинського воєводства та розробити рекомендації щодо їх творчого використання в закладах України. У статті подано визначення лексем «навчання», «виховання», «форма», «прийом», «метод» із «Українського педагогічного енциклопедичного словника» С. Гончаренка. Дано власне визначення поняттю «форми, методи і прийоми навчання і виховання дітей та молоді в освітньо-культурних установах», під якими доцільно розуміти злагоджений процес взаємодії вчителів, вихователів, активістів громадських (релігійних) товариств із молодим поколінням із з метою надання знань, розширення наукового світогляду, виховання ціннісних орієнтирів, розвитку природних задатків та здібностей людини задля її реалізації в суспільстві та на його користь. Як свідчить аналіз архівних документів, вчителі широко застосовували індивідуальні, групові, фронтальні, колективні, класні і позакласні, шкільні і позашкільні форми навчання. На основі аналізу архівних джерел про організацію процесу навчання і виховання дітей і молоді встановлено, що серед методів навчання найпоширенішими були

інформаційно-повідомні, пояснювальні та ілюстративні, методи виховання спрямовувалися на виховання думаючої особистості, яка володіє моральними, етичними, християнськими чеснотами, відповідально ставиться до своїх обов'язків. На конкретних прикладах проілюстровано використання прийомів навчання та виховання. Наголошено на використанні педагогічного досвіду освітян Волині в закладах сьогодення.

Ключові слова: *навчання, виховання, форма, прийом, метод, молоде покоління, освітньо-культурні установи, Волинь, формування, використання, педагогічний досвід.*

Актуальність теми. Процеси євроінтеграції та глобалізації освітньої галузі зумовили потребу у реформуванні системи навчання та виховання дітей і молоді в освітньо-культурних установах України. Аналіз історії педагогіки Волині засвідчує, що упродовж століть тут діяла розгалужена мережа різноманітних навчальних закладів, громадських та релігійних товариств, члени яких виробили педагогічний досвід щодо формування наукового світогляду та виховання учнівської особистості. У XIX – першій половині XX ст. на Волині функціонували заклади різних типів, вчителі яких намагалися всебічно розвивати школярів, виховували їх в християнському дусі, формували почуття патріотизму та морально-етичні цінності. Виховання таких рис є важливе для сучасного українського суспільства, оскільки з року в рік зростає кількість правопорушень, вчинених підлітками, спостерігається зростання насильства, відтак у школах розроблені спеціальні заходи з попередження булінгу.

Потреба звернення до виховання у молодого покоління патріотичних цінностей зумовлена також політичною нестабільністю, загрозою втрати цілісності української держави. Необхідність використання в освітньому процесі педагогічного досвіду минулого зазначена в сучасних освітніх документах («Національній доктрині розвитку освіти» (2019), «Стратегії національного виховання» (2019), Законі «Про освіту» (2017). Завдання нинішніх освітян та громадських активістів підготувати дитину до життя в суспільстві, розкрити її таланти та здібності, оскільки «метою освіти є всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, її талантів, інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей, формування цінностей і необхідних для успішної самореалізації компетентностей, виховання відповідальних громадян, які здатні до свідомого суспільного вибору та спрямування своєї діяльності на користь іншим людям і суспільству, збагачення на цій основі інтелектуального, економічного, творчого, культурного потенціалу Українського народу» (2017).

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких розглядалися аспекти цієї проблеми. Проблеми освіти дітей та молоді на території Волині у XIX – першій половині XX ст. були об'єктом для дослідження багатьох українських науковців, які в своїх наукових дослідженнях висвітлили певні аспекти навчання та виховання. Так, у науковій розвідці Н. Бовсунівської (2004) охарактеризовано розвиток шкільної музичної освіти на Волині, у дисертації С. Бричок (2005) проаналізовано церковнопарафіяльні школи в системі початкової освіти, у монографії С. Коляденко (1997) проаналізовано освітній процес в Кременецькому ліцеї. Науковцем О. Кушпетюк (2001) охарактеризовано історико-краєзнавчу діяльність музейних закладів Волині другої половини XIX – початку XX ст.

Мета статті – проаналізувати основні форми, методи і прийоми навчання і виховання дітей та молоді в освітньо-культурних установах Волинської губернії та Волинського воєводства з метою їх творчого використання в закладах України.

Виклад основного матеріалу. У XIX – на початку XX ст. територія Волині входила до складу Російської імперії, УНР, Української держави та Другої Речі Посполитої. У формах, методах та прийомах навчання відображено освітні реформи, які проводив тогочасний уряд, Міністерство народної освіти, Міністерство народної освіти та віросповідання. Загалом, аналізуючи архівні матеріали, історичні документи, наукові праці, написані в різні історичні епохи, можна виокремити три основні етапи процесу навчання та виховання дітей і молоді на території Волині в досліджуваній період: а) 1800–1917 рр. – період російського впливу на освіту; б) 1917–1921 – період націоналізації системи навчання і виховання дітей і молоді; в) 1921–1939 рр. – етап українсько-польської конфронтації в освітньому процесі. Незважаючи на політику русифікації та колонізації, освітяни волинських навчальних та культурних установ використовували доцільні методи, форми та прийоми навчання, що спрямовували на формування наукового світогляду та виховання морально-етичних рис у підростаючого покоління.

Засадними для теми статті є терміни «навчання», «виховання», «форма», «прийом», «метод». Для визначення змістового наповнення понять проаналізуємо значення цих дефініцій, використовуючи «Український педагогічний енциклопедичний словник» С. Гончаренка (2011). Так, автор дав таке пояснення навчанню – «цілеспрямований процес передачі і засвоєння знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини». Лексема «виховання» означає: «процес цілеспрямованого, систематичного формування особистості, зумовлений

законами суспільного розвитку, дією багатьох об'єктивних і суб'єктивних факторів; сума впливів на психіку людини, спрямованих на підготовку її до активної участі у виробничому, громадському й культурному житті суспільства» (Там само, с. 71). На думку С. Гончаренка, форма навчання – це «зовнішнє вираження узгодженої діяльності вчителя і учнів, що здійснюється в установленому порядку та певному режимі» (Там само, с. 481). У розумінні науковця, методи навчання – це «упорядковані способи взаємопов'язаної діяльності вчителя й учнів, спрямовані на розв'язання навально-виховних завдань» (Там само, с. 280), а методи виховання ним по трактовано, як «сукупність найбільш загальних способів розв'язання виховних завдань і здійснення виховних взаємодій, способів взаємопов'язаної діяльності вихователів і вихованців, спрямованих на досягнення цілей виховання» (Там само, с. 279). В «Українському педагогічному енциклопедичному словнику» подано значення прийому навчання як «окремих операцій, розумових чи практичних дій вчителя або учнів, які розкривають чи доповнюють спосіб засвоєння матеріалу, що виражає даний метод» (Там само, с. 375). Загалом, автор виокремив такі прийоми навчання: прийоми активізації розумової діяльності при усному викладі матеріалу (співставлення; порівняння); прийоми стимулювання, контролю, й самоконтролю; метод бесіди (Там само, с. 375). На основі здійсненого аналізу педагогічних дефініцій, нами дано власне визначення поняттю «форми, методи і прийоми навчання і виховання дітей та молоді в освітньо-культурних установах» під якими доцільно розуміти злагоджений процес взаємодії вчителів вихователів, активістів громадських (релігійних) товариств із молодим поколінням з метою надання знань, розширення наукового світогляду, виховання ціннісних орієнтирів, розвитку природних задатків та здібностей людини задля її реалізації в суспільстві та на його користь.

Відповідно до проаналізованих лексем доцільно дослідити форми, методи та прийоми, які використовували в процесі навчання і виховання дітей та молоді в освітньо-культурних установах Волинської губернії та Волинського воєводства вчителі та активісти громадських товариств.

У XIX – першій половині XX ст. на території Волині функціонували навчальні заклади різних типів. Найбільш поширеними були церковнопарафіяльні початкові школи. Поряд з ними функціонували одна-та двокласні училища, гімназії, духовні училища та семінарії. Як свідчить аналіз архівних документів, вчителі широко застосовували індивідуальні, групові, фронтальні, колективні, класні і позакласні, шкільні і позашкільні форми навчання. Серед методів найпоширенішими були інформаційно-повідомні, пояснювальні та ілюстративні. Методи виховання

спрямовували на виховання думаючої особистості, яка володіє моральними, етичними, християнськими чеснотами, відповідально ставиться до своїх обов'язків. Серед методів, що використовували освітяни досліджуваного періоду, варто виокремити методи впливу на свідомість та переконання (бесіда, диспут, особистий приклад); методи формування досвіду суспільної поведінки (педагогічні вимоги, громадська думка); стимулювання (заохочення, змагання, переконання, покарання).

Фронтальна та колективна робота із всіма учнями класу здійснювалася при опрацюванні навчального предмету під час проведення занять. Наприклад, учні церковнопарафіяльних шкіл вивчали математику, читання, письмо, Закон Божий. На уроках читання вчителі зачитували уривки творів та вели бесіду за прочитаним текстом. Вчителька с. Тесів Острозького повіту Л. Козицька намагалася підібрати найдоцільніші методи викладання читання. Вона помітила, що читання творів угорос викликає щире захоплення і цікавість у дітей. Відтак намагалася якомога частіше працювати із книгами, правильно підбирати інтонацію для передачі ідеї художнього твору: «Наші першокласники дуже люблять слухати, коли я їм що-небудь читаю. Я намагаюся читати дуже зрозуміло і доступно їх розумінню, а потім заставляю їх переказувати, що їм дуже подобається» (Експонати, 1909, с. 378). Індивідуальні форми роботи використовувалися при проведенні бесід, здійсненні опитування дітей.

Позитивною рисою навчального процесу у прицерковних закладах Волині вважаємо проведення щорічних випускних випробувань (екзаменів). За свідченнями тогочасних представників духовенства, учні демонстрували належні знання та підготовку: «Учні були морально підготовленими до складання іспитів: «Діти прийшли чистими, причесаними, неначе на свято, дівчатка були святково одягнені, ні страху чи заляканості не відчувалося, всі веселі, бадьорі, привітні» (Під враженнями від екзаменів у церковнопарафіяльних школах, 1909, с. 402). У навчальних закладах учні виконували усні та письмові завдання. Наприклад, значна увага у духовних жіночих училищах Волині приділялася виконанню письмових робіт. Як зазначено у звітах дирекції, «письмові вправи – це окремий предмет для вивчення» (Жіночі училища духовного відомства. Церковні відомості, 1912, с. 794). Вчителі розробили власну методіку написання творів, яка описана в матеріалах архівів.

Позакласні та позашкільні форми роботи здійснювалися під час проведення виховних заходів, відвідування богослужінь, проведення екскурсій. Цікавою була оригінальна методика проведення екскурсій на природу вчителя Острозької гімназії М. Крижаковського. Вчитель вважав, що учні повинні вміти милуватися красою природи, із насолодою

слухати спів пташок, під час однієї із подорожей «по дорозі до лісу було звернено увагу учнів на спів солов'я та жайворонка. При чому, вдалося побачити і самого жайворонка, так як дорога йшла через поле і жайворонки часто вилітали майже із-під самих ніг екскурсантів» (Там само, арк. 20). Вивчення документальних матеріалів показало, що упродовж 1908–1909 н. р. у гімназії для хлопчиків м. Острога було проведено 12 екскурсій до околиць міста.

До позакласної та позашкільної роботи із дітьми та молоддю активно долучалися представники громадських та релігійних товариств, які функціонували у Волинській губернії та Волинському воєводстві. Так, на території Волинської губернії до навчання та виховання дітей і молоді долучалися члени Острозького св. Кирила і Мефодія (1865 р.), Радивилівського Олександро-Невського (1867 р.), Луцького Хрестовоздвиженського (1871 р.), Холмського Свято-Богородичного (1876), Кременецького Свято-Миколаївського братств, які організували недільні школи, вели бесіди після богослужінь, залучали молодь до літургії, роздавали молодому поколінню літературу духовно-морального змісту.

На початку ХХ ст. на території Волинського воєводства до освітнього процесу долучилися активісти національно-патріотичних організацій («Союз українок», «Просвіта», «Сокіл», «Рівненський Боян», «Українське театральне товариство», «Юнацьке товариство»). Вони виробили власну методику проведення позакласних виховних заходів. Завдяки їх старанням діти і молодь долучалися до проведення літературних вечорів, написання і обговорення рефератів, виставки народного одягу та виробів декоративно-прикладного мистецтва, проведення свята обжинок та новорічно-різдвяних дійств. Варто зазначити, що активісти громадських товариств виробили оригінальну форму виховного заходу, відому під назвою академія. Це було своєрідне літературно-музичне свято з нагоди пам'яті відомого діяча (Т. Шевченка, Лесі Українки, І. Франка, С. Петлюри), до якого долучалися діти і підлітки. Як свідчать архівні матеріали, на Академії із нагоди 120-річчя із дня народження Т. Шевченка дівчинка М. Скрипниківна зачитала «Діточу присягу», національно-патріотичні пісні виконували учні Рівненської української гімназії, які співали у хорі разом із членами товариства «Рідна Хата». Це сприяло «формуванню у підростаючого покоління національного світогляду на засадах Шевченкового слова» (оп. 1, спр. 6, арк. 10), формувало їх естетичний смак та декламаторські здібності.

Висновки. Здійснений аналіз основних форм, методів і прийомів навчання і виховання дітей та молоді в освітньо-культурних установах

Волинської губернії та Волинського воєводства свідчить, що незважаючи на політику русифікації та полонізації, вчителі та освітяни використовували доцільні методи та прийоми навчання, спрямовані на покращення засвоєння начального матеріалу та всебічного розвитку особистості. У роботі начальних закладів та громадських товариств Волинського воєводства спостерігаємо яскраво виражений національно-патріотичний аспект, що позначилося на методиці навчання і виховання молодого покоління

Сьогодні доцільно використовувати педагогічний досвід вчителів та активістів освітньої-культурних установ Волині XIX – першої половини XX століття за такими напрямками: а) використання новітніх форм, методів та прийомів навчання; б) приділення уваги національному вихованню молодого покоління, відтак наповнення національним змістом навчальних програм; в) залучення до освітнього процесу активістів громадських товариств.

Перспективи подальших наукових досліджень вбачаємо у аналізі методів, форм та прийомів навчання дітей та молоді в освітньо-культурних установах представників національних меншин XIX – першої половини XX ст. та їх порівнянні із сучасними методиками, що використовуються в освітньому процесі.

Література

1. Національна доктрина розвитку освіти. URL: <http://info-library.com.ua>. (дата звернення: 09.09.2019).
2. Стратегія національно-патріотичного виховання. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286/2019> (дата звернення: 02.09.2019).
3. Закон України «Про освіту» (2017 р.) URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 20.09.2019).
4. Бовсунівська Н. М. Розвиток шкільної музичної освіти на Волині (кінець XIX – початок XX ст.) : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Житомирський державний педагогічний університет імені І. Франка. Житомир, 2004. 231 с.
5. Бричок С. Б. Церковнопарафіяльні школи в системі початкової освіти на Волині (друга половина XIX – 20-ті рр. XX століття): автореф. дис. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.01/ Житомирський державний педагогічний університет імені І. Франка. Житомир, 2005. 20 с.
6. Коляденко С. М. Зміст та організація діяльності Кременецького ліцею як осередку освіти на Волині (1805-1833 рр.) : дис... канд. пед. наук : 13.00.01 / Інститут педагогіки АПН України. К., 1997. 182 с.
7. Кушпетюк О. І. Історико-краєзнавча діяльність музейних закладів Волині другої половини XIX – початку XX ст. : автореф. дис. ... канд. іст. наук : спец. 07.00.01 «Історія України»/ Чернівецький національний університет імені Ю. Федьковича. Чернівці, 2001. 21 с.

8. Гончаренко С. Український педагогічний енциклопедичний словник. Рівне, 2011. 552 с.
9. Експонати на всеросійську церковно-шкільну виставку від Острозького повіту. Волинські Спархіальні Відомості. 1909. Частина офіційна. № 18. С. 378-380.
10. Під враженнями від екзаменів у церковнопарафіяльних школах. Волинські Спархіальні Відомості. 1909. Частина офіційна. № 19. С. 402–404.
11. Жіночі училища духовного відомства. Церковні відомості. 12 травня. 1912. С. 793–796.
12. Острозька чоловіча гімназія міністерства народної освіти, м. Острог, Волинська губернія. ДАРО, ф. 555, оп. 1, спр. 1, 32 арк.
13. Оголошення про проведення концертів, ювілейних дат, проведених в м. Рівне Волинським українським об'єднанням. ДАРО, ф. 479, оп. 1, спр. 6, 17 арк.

References

1. *Natsionalna doktryna rozvytku osvity [National doctrine of educational development]*. Retrieved from <http://info-library.com.ua>. (date of appeal: 09.09.2019) (ukr).
2. *Stratehiia natsionalno-patriotychnoho vykhovannia [The strategy of national patriotic education]*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286/2019> (date of appeal: 02.09.2019) (ukr).
3. *Zakon Ukrainy "Pro osvitu" [Law of Ukraine "On Education"]* (2017) Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (date of appeal: 20.09.2019) (ukr).
4. Bovsunivska, N. M. (2004). *Rozvytok shkilnoi muzychnoi osvity na Volyni (kinets XIX – pochatok XX st.) [Development of school music education in Volyn (end of XIX - beginning of XX centuries)]*. (Candidate's Thesis in Pedagogy). Zhytomyr I. Franko State Pedagogical University. Zhytomyr (ukr).
5. Brychok, S. B. (2005). *Tserkovnoparafiialni shkoly v systemi pochatkovoї osvity na Volyni (druha polovyna XIX – XX stolittia) [Church-parish schools in the system of elementary education in Volyn (second half of the nineteenth - about the 20's of the twentieth century)]*. (Abstract of Candidate's Thesis in Pedagogy). I. Franko Zhytomyr State Pedagogical University. Zhytomyr (ukr).
6. Koliadenko, S. M. (1997). *Zmist ta orhanizatsiia diialnosti Kremenetskoho litseiu yak oseredku osvity na Volyni (1805-1833) [Content and organization of activity of the Kremenetsky Lyceum as a center of education in Volyn (1805-1833)]*. (Candidate's Thesis in Pedagogy). Ukraine. Kyiv (ukr).
7. Kushpetiuk, O. I. (2001). *Istoryko-kraieznavcha diialnist muzeinykh zakladiv Volyni druhoї polovyny XIX– pochatku XX st. [Historical and Local History Activities of Museums in Volyn in the Second Half of the Nineteenth - Early Twentieth Centuries]*. (Abstract of Candidate's Thesis in History). I. Fedkovych Chernivtsi National University. Chernivtsi (ukr).
8. Honcharenko, S. (2011). *Ukrainskyi pedahohichnyi entsyklopedychnyi slovnyk [Ukrainian pedagogical encyclopedic dictionary]*. Rivne (ukr).

9. Ekspozaty na vserosiisku tserkovno-shkilnu vystavku vid Ostrozkoho povitu [Exhibits at the All-Russian Church-School Exhibition from Ostroh County] (1909). *Volynski Yeparkhialni Vidomosti. Chastyna ofitsiina*, 18, 378-380 (ukr).
10. Pid vrazhenniamy vid ekzameniv u tserkovnoparafiialnykh shkolakh.. [Under the impressions of the exams in the Church-parish schools] (1909). *Volynski Yeparkhialni Vidomosti. Chastyna ofitsiina*, 19, 402–404 (ukr).
11. Zhinochi uchylyshcha dukhovnoho vidomstva [Women's Schools of Spiritual Services] (1912). *Tserkovni vidomosti*, May 12, 1912, 793-796 (ukr).
12. *Ostrozka cholovicha himnaziia ministerstva narodnoi osvity [Ostrog Men's Gymnasium of the Ministry of Public Education]*. Ostroh, Volyn province. DARO, f. 555, op. 1, cf. 1, 32 (ukr).
13. *Oholoshennia pro provedennia kontsertiv, yuvileinykh dat, provedenykh v m. Rivne Volynskym ukrainskym obiednanniam [Announcement of concerts, anniversary dates held in Rivne Volyn Ukrainian Association]*. DARO, f. 479, op. 1, cf. 6, 17 (ukr).

ФОРМЫ, МЕТОДЫ И ПРИЕМЫ ОБУЧЕНИЯ И ВОСПИТАНИЯ ДЕТЕЙ И МОЛОДЕЖИ В ОБРАЗОВАТЕЛЬНО-КУЛЬТУРНЫХ УЧРЕЖДЕНИЯХ ВОЛЫНСКОЙ ГУБЕРНИИ И ВОЛЫНСКОГО ВОЕВОДСТВА

О. Марчук

В статье проанализированы основные формы, методы и приемы обучения, которые использовали учителя и активисты общественных объединений образовательно-культурных учреждений Волыни XIX – первой половины XX в. Объяснено, что во времена независимости Украины возникла необходимость в реформировании системы образования. Определено, что на территории Волыни в течение веков действовала разветвленная сеть различных учебных заведений, общественных и религиозных обществ, члены которых имели педагогический опыт процесса обучения и воспитания. Объяснено, что проблемы образования на Волыни исследованы в научных трудах Н. Бовсунивской, С. Бричек, С. Коляденко, А. Кушпетюк. Автор указала, что цель статьи – проанализировать основные формы, методы и приемы обучения и воспитания детей и молодежи в образовательно-культурных учреждениях Волынской губернии и Волынского воеводства с целью их творческого использования в заведениях Украины.

В статье даны определения лексем «обучение», «воспитание», «форма», «прием», «метод» из «Украинского педагогического энциклопедического словаря» С. Гончаренко. Дано собственное определение понятия «формы, методы и приемы обучения и воспитания детей и молодежи в образовательно-культурных учреждениях», под которыми целесообразно понимать слаженный процесс взаимодействия учителей, воспитателей, активистов общественных (религиозных) обществ с молодым поколением с целью предоставления знаний, расширения научного мировоззрения, воспитания ценностных ориентиров, развития природных задатков и способностей человека ради реализации их в

обществе. Как показывает анализ архивных документов, учителя широко применяли индивидуальные, групповые, фронтальные, коллективные, классные, внеклассные, школьные и внешкольные формы обучения. На основе анализа архивных источников об организации процесса обучения и воспитания детей и молодежи установлено, что среди методов обучения наиболее распространенными были информационно-уведомительные, объяснительные и иллюстративные. Методы воспитания были направлены на воспитание думающей личности, обладающей нравственными, этическими, христианскими добродетелями. На конкретных примерах проиллюстрировано использование приемов обучения и воспитания. Акцентировано внимание на использовании педагогического опыта педагогов Волыни в современных образовательных учреждениях.

Ключевые слова: обучение, воспитание, форма, прием, метод, молодое поколение, образовательно-культурные учреждения, Волынь, формирование, использование, педагогический опыт.

THE FORMS AND METHODS OF EDUCATION AND UP-BRINGING OF CHILDREN AND YOUNG PEOPLE IN EDUCATIONAL AND CULTURAL INSTITUTIONS OF VOLYN COUNTY AND VOLYN VOIVODESHIP

O. Marchuk

The main forms of up-bringing and methods of teaching used by teachers and activists of public associations of educational and cultural institutions in Volyn (the XIXth - first half of the XXth century) are analyzed in the article. It is explained that during the independence of Ukraine there is a need to reform the education system. It has been noted that for centuries the network of various educational institutions, public and religious societies has been operating at the territory of Volyn whose members have developed pedagogical experience in the process of teaching and upbringing. It is explained that the problems of education in Volyn were investigated in the scientific works of N. Bovsunovskaya, S. Brychok, S. Kolyadenko, O. Kushpetyuk.

The author stated that the purpose of the article is to analyze the basic forms and methods of education and upbringing of children and youth in educational and cultural institutions of Volyn province and Volyn voivodship and to develop recommendations for their creative using in Ukrainian institutions.

In the article the definitions of "study", "education", "education", "form", «method» from the "Ukrainian Pedagogical Encyclopedic Dictionary" by S. Goncharenko are presented. The definition of "forms and methods of teaching and upbringing of children and youth in educational and cultural institutions" is given as the harmonized process of interaction of teachers, activists of public (religious) societies with the young generation with the purpose of providing knowledge, expanding the scientific world, education of values, development of natural inclinations and abilities of the person for its realization in society.

According to the analysis of archival documents it is noted that the teachers had widely used individual, group, frontal, collective, classroom and extracurricular, school and extra-curricular forms of teaching. Based on the analysis of archival sources about the organization of the process of education and upbringing of children and young people it was found that among the methods of education the most common were informative, explanatory and illustrative kinds of studying, the methods of up-bringing were directed towards forming the thinking person who possesses moral, ethical and Christian virtues. The specific examples illustrate the using of a large number of teaching and training techniques are given. Recommendations for the using of the pedagogical experience of the Volyn educators in the institutions of today are given.

Keywords: *Education, form, admission, method, young generation, educational and cultural institutions, Volyn, formation, using of the pedagogical experience.*

Оксана Марчук – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука» (м. Рівне, Україна). E-mail: oxanna442@ukr.net

Oksana Marchuk – Ph.D. in Pedagogy, Associate Professor of Pedagogy of Private Higher Education Establishment "Academician Stepan Demianchuk International University of Economics and Humanities" (Rivne, Ukraine). E-mail: oxanna442@ukr.net